

Het is moeilijk toegeven dat De Linkse Kerk bestaat

Door [Syp Wynia](#) - 1 juni 2022

Geplaatst in [Boeken](#) - [Gereformeerd](#) - [Linkse Kerk](#) - [Politiek](#)

Wij, de auteurs van het boek [De Linkse Kerk](#) ('Hoe calvinistisch Nederland steeds dezelfde afslag neemt') hebben het er maar druk mee. Interviews, recensies, reacties. Daar klagen we natuurlijk niet over. 'De Linkse Kerk' gaat over een belangrijk thema: hoe een van origine behoudend volksdeel sinds meer dan een halve eeuw steeds weer naar links afslaat en zo het land mee laat kantelen.

Niet iedereen is er blij mee, dat er eindelijk ruimere aandacht wordt besteed aan dit belangrijke proces. Zowel binnen als buiten de gereformeerde kring was er tot dusver weinig aandacht voor, terwijl er toch alle reden is om daar met sociologische, politicologische, historische en - wie weet - theologische ogen naar te kijken. De insiders hadden weinig belang bij introspectie, de outsiders hadden er geen oog voor - daar lijkt het in ieder geval op.

Met Tijs, Sytze en Almatine

Ook in dat opzicht was het een bijzondere ervaring om op donderdag 26 mei op Radio 1 onder leiding van presentator Tijs van den Brink een gesprek te voeren over De Linkse Kerk, met de gereformeerde, voormalige ARP- en CDA-politicus Sytze Faber en met de vrijgemaakt-gereformeerde dominee Almatine Leene, voormalig Theoloog des Vaderlands.

Almatine Leene herkende naar haar zeggen uit eigen ervaring (geboren in 1984) niet zoveel van linkse afslagen in gereformeerde kring. En dat zoiets als het klimaat ook in de gereformeerde wereld een dominante rol speelt, dat leek haar logisch gezien de alarmerende rapporten van het IPCC, de VN-

Het is moeilijk toegeven dat De Linkse Kerk bestaat

comité voor de klimaatverandering. Almatine Leene dacht dat de gereformeerden vooral meebewogen met maatschappelijke ontwikkelingen. Zij zag dat niet zozeer als zwenkingen naar links.

Faber: geharnast

Sytze Faber zat veel geharnaster in de materie. Die bleek vastbesloten het uitgangspunt van De Linkse Kerk onderuit te halen, al bleek hij daar niet geheel consistent in. Je kunt immers moeilijk beweren dat de opvattingen in gereformeerde kring nooit wezenlijk zijn veranderd, om die veranderingen vervolgens toe te juichen. Hij ontkende ook links te zijn geworden, terwijl hij daar als politicus juist prat op ging.

Ook bijzonder: Sytze Faber was als hoofdredacteur van het (gereformeerde) Friesch Dagblad de opvolger van ARP-senator Hendrik Algra, die in de jaren zestig een van de belangrijkste tegenstanders was van de linkse draai in de ARP. Enfin, luister zelf maar naar [het gesprek](#) - een debat, zou je ook kunnen zeggen - met Faber (en een beetje met Leene).

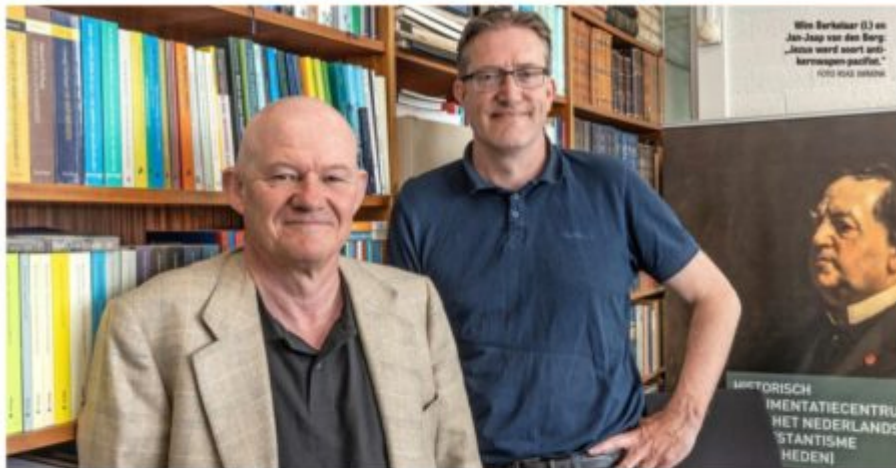
Bouwman en Wynia

Roelof Bouwman en ik maakten [deze video van WWTV - plus podcast](#) - over 'De Linkse Kerk'. Roelof Bouwman is één van de twaalf auteurs van 'De Linkse Kerk' en nam drie hoofdstukken voor zijn rekening. Over hoe gereformeerde communisten zich lieten misbruiken door Moskou. En dat protestanten overwegend behoudend zijn, maar hun dominees overwegend links (om niet te zeggen GroenLinks).

Berkelaar en Van den Berg

In dagblad De Telegraaf verscheen een interview (van Wierd Duk) met twee andere auteurs van De Linkse Kerk: Wim Berkelaar en Jan-Jaap van den Berg: 'Linkse protestanten speelden een belangrijke rol in het ontstaan van 'Nederland gidsland': 'Gereformeerd is nu woke'. Zie hieronder.

Het is moeilijk toegeven dat De Linkse Kerk bestaat

'Gereformeerd is nu woke'

Linkse protestanten speelden een belangrijke rol in het ontstaan van 'Nederland gidsland'. De religiositeit verdween, maar het opgeheven vingertje bleef. „Gereformeerden gingen denken dat zij de wereld kunnen verbeteren.“

Wat wisten jonge mensen nog van het verschil tussen gereformeerd en hervormd? mijnzoon Wim Berkeelaar, „Niet.“ „De scheidslijn is nu het christelijke Witten' versus de orthodoxe leden“, zegt Jan-Jaap van den Berg.

„We zitten in Berkeelaars werkruimte, met uitzicht over de campus van de Vrije Universiteit in Amsterdam, en praten over 'gereformeerd Nederland'. Het is nauwelijks voor te stellen dat dit alles, een universiteit met nu 100 duizend studenten, begon met het insaanen van geld onder de kleine heuvels“, merkt Berkeelaar op. De historicus, verhoonden aan het Historisch Documentatiecentrum voor het Nederlands Protestantisme (SDC), knipt op de orthodoxe gereformeerden, die door hun politiek en genderlijke leider, Abraham Kuyper, rond 1850 werden aangespoord bij te dragen aan de oprichting van hun protestantisch-christelijke universiteit.

„Wat dat gereformeerde volksoord allemaal wel niet voor elkaar wist te bereiken, is (vroeg) thema van de nieuwe bundel 'De linkse kerk: hoe calvinistisch Nederland steeds dezelfde afspiegelde, waar

'Het zijn harde werkers, doortastend'

„Berkeelaar (61) en Van den Berg (53), historicus en politoloog, aan het praten. Wim Berkeelaar: „Als je drie gereformeerden hebt in een groep van tien, hebben zij binnen de kortste keren de leiding. Het zijn harde werkers, doortastend en ze kennen nauwelijks twijfel.“

Die gereformeerde Kuyperianen waren aanvankelijk behoudend, zegt Berkeelaar. „Maar vanaf de jaren 80 ontvingen gaan ze meevoelen om de wereld te verbeteren. Dan wordt Jezus een soort anti-korvenag-pacifist. Tegenvoerdig denken activistische gereformeerden mee op de woke-pull.“ Jan-Jaap van den Berg, die promoveerde op een proefschrift over de Anti-Revolusionaire Partij (ARP). „In de jaren 80 was het de samenwerking, daarna de afbouw, nu zijn het de vluchtelingenkinderen van Maria; allemaal zoveel toetsen voor christelijk protestants Nederland. Hoe meer je je daarvoor inzet, hoe meer je deugt. Terwijl ze nu veel meer zouden kunnen doen aan sociaal-christelijke politiek. De bagage-afzakeleiders die op Schiphol worden uitgebond, dat nu door CU en CDA moeten worden opgepakt.“

Abraham Kuyper, de gerefor-

meerde voorman, verastte zich tegen liberalen en socialisten. „Ook toen al met een enorme morele lading“, zegt Berkeelaar. „Maar hij ging nog uit van de feilbaarheid van de mens, van een gebroken wereld. Wat ik fascinerend vind, is dat linkse gereformeerden, moede aangevonden door wereldse verkiezingen als aanzien en status, gingen geloven dat zij de wereld kunnen verbeteren. Dat ging uit van een zekere hoopgevoel. Maar in het christendom zit natuurlijk ook de opdracht: help de verworpenen der aarde.“

Communisten

Vlak het christelijke schuldbesef niet uit, zegt Jan-Jaap van den Berg, zelf van gereformeerde huize. „Gereformeerden onderwerpen zich graag aan een strenge moraal. Bovendien maken ze aanspraak op de waarheid.“ „Wat dat laatste betreft zijn het met communisten“, constateert Berkeelaar.

Die waarheid vinden veel linkse christenen tegenvoerdig in de woke-beweging, die zich opwerpt als belanghebbende van allerlei minderheidsgroepen: van licht tot moedige en 'mensen van kleur', stelt Wim Berkeelaar vast. „Ze hebben het ene stellige gedachtegoed ingevuld voor het andere. Een kraak als Trouw zit helemaal in de woke-boek: de verworpenen der aarde zijn voor hen immigranten en moedige.“

Van den Berg: „Ik mis bij m'n

christelijk instituut als Trouw een eigen visie op de islam, op de multiculturele samenleving, de positie van de vrouw, de identiteit van Nederland. Ik verwacht dat ze die problemen doordenken en op basis van de eigen traditie antwoorden formuleren.“

In de bundel *De linkse kerk* constateren de auteurs dat de gereformeerde achterban in de regel conservatiever is dan de kerkelijke, bestuurlijke en politieke leiding. Berkeelaar, „Vroeger had je iemand als Maarten Schiel, de verzoeningsstrijder die in de ARP en later het CDA het behoudende verbaal vertegenwoordigde. Misschien is Pieter Drostigt nu zo iemand. Ik zie conservatief-christelijke jongeren overstappen naar charismatische figuren als Rutger en Wilders. Die radicale jongeren willen harde uitspraken horen, bijvoorbeeld over de islam. Zij vinden ook de IGP te hard.“

„Je kunt ook behoudend zijn en links“, oppert Van den Berg. „Er ligt een enorme kans voor een partij die cultureel-conservatieve en sociaal-economisch progressieve politiek combineert: grenzen aanpakken ten aanzien van Europese uitbreiding en tegen andere religies en culturen, kritisch op immigratie, zorgen voor goede arbeidsvoorwaarden en een gezonde woningmarkt.“ De CU had die positie kunnen openen.“

Naast de huidige stukken wordt in de bundel een 'Gereformeerde Hall of Fame' opgenomen: een lijst bekende Nederland-

ders van gereformeerde kerk, met naast bekende kerkleiders ook namen als die van Arjen Lubach, Gerard Joling, Jack Spijkerman, Kees Welling en Jan Klager. Volgens de volkstellingen heeft in de 20e eeuw nooit meer dan 5,7% van de Nederlanders behoord tot een gereformeerde kerkgenootschap. In de begeleidende tekst. Op grond daarvan zou je verwachten dat gereformeerden in ons land steeds een bescheiden rol hebben gespeeld. Het tegendeel is het geval.“

„Inmiddels leveren de die paritair-catholische - zelf-tucht, soberheid, (over - velen maatschappelijk moedige op. Jan-Jaap van den Berg. „Gereformeerden vormden maar een kleine groep en hebben een disproportioneel invloed gehad op de ontsteking van de samenleving en op het bestuurlijke en politieke systeem. Dat is hun verdienste. Ik denk trouwens dat er voor gematigde christelijk-sociale politiek, zoals het CDA vroeger was, nog altijd belangstelling bestaat, vooral buiten de Randstad.“

Berkeelaar gelooft niet in een wederopstanding van de christendemocratie. „Ik zie het potentieel van iemand als Christig, maar geloof niet in een partij die de Bijbel als richtsnoer heeft. De Bijbel is voor de meeste Nederlanders een gesloten boek.“ Maar de gedachte 'Nederland gidsland' blijft, zegt Berkeelaar. „Dit, G.L. Trouw: Nederland mist en zal gidsland zijn, nu onze het kismaat. Dat moralistisch calvinistische verdwijnt niet.“

'Vlak het christelijk schuldbesef niet uit'

WYNIA'S WEEK

Het is moeilijk toegeven dat De Linkse Kerk bestaat

*'De Linkse Kerk' is uitgegeven door Uitgeverij Blauwburgwal, omvat 264 pagina's, kost **23,50** en is overal verkrijgbaar, in de boekhandel en de internetboekhandel, zoals **HIER** (geen verzendkosten).*